ئەردۆگان خەونی ناسیۆنالیستەکانی کوردستانی پوچەڵکرد.. ئەکرەم سەعید

بانگەوازەکەی(ئۆجالان- بانگەوازی ئاشتی و کۆمەڵگەی دیموکراتیك)لە بەرواری ٢٧/٢/٢٠٢٥ بڵاوکرایەوە، بەڵام دوێنێ ١٩/٣/٢٠٢٥؛ واتە تەنها دوای بیست ڕۆژ لەو گەمە و شانۆگەرییەی ئەردۆگان بە(ئاشتی و کۆمەڵگەی دیموکراتیك)، دەسەڵاتدارانی تورکیا (ئەکرەم ئیمام ئۆغلۆ)یان دەستگیر کرد*.

هەر دوای بانگەوازەکەی ئۆجالان بە چەند ڕۆژە ئەمە هەواڵەکانی ناوچەکەیە: کۆکوژی خەڵکی مەدەنی لە سوریا. شەڕ لە سنورەکانی سوریا و لوبنان. هەڕەشی ئەمەریکا بە سەر یەمەن. هەڕەشی نوێی ئیسرائیل بە سەر غەززە. مەترسی شەڕی نێوان میسر و ئیسرائیل، و ئەگەری هەڕەشی ئەمەریکا بە سەر ئیران. ئیدی ئەو هەواڵانە خەونە وەنەوشەییەکانی ناسیۆنالیستەکان وچەپەکانی بە(ئاشتی و کۆمەڵگەی دیموکراتیك) پوچەڵکرد.

ئەوەی جێگای سەرسوڕمانە بەشێک لە مارکسی و کۆمۆنیستەکانی کوردستان گلەییان لەوە دەکرد کە بانگەوازەکەی ئۆجالان نابێتە مایەی پرۆسەی کۆتاییهاتنی ستەمی میلی لە تورکیا!!.

(موساڵەحەی نێوان پەکەکەو تورکیا یەکسان نیە بە چارەسەری کێشەی کوردو هەڵگرتنی ئەو ستەمەی بەسەر خەڵکی کوردستانی تورکیاوەیە. هەرچەندە هەم پەکەکە و خودی ئۆچ ئالان و دەوڵەتی تورکیا و هەم ئەحزابە ناسیونالیستەکانی کورد و ڕۆشنبیرانی دەوروبەریان وا باس دەکەن کە ئەم ڕێکەوتنە کێشەی کورد چارەسەر دەکات، لەکاتێکدا نمونەی ڕێگاچارەی ئەمریکایی و ئیمپریالیستی بە کێشەی کورد لەکوردستانی عێراق کە بەرگی فیدرالیزمی قەومی بەبەردا کرا، نەک کێشەکەی چارەسەر نەکرد، بگرە خەڵکی کوردستانی ڕووبەڕووی چەندین کارەسات کردەوە. ئەم نمونەیە کە زۆر زیاترو واوەترە لەو ڕێکەوتن و موساڵەحەیەی کە بڕیارە لەنێوان پەکەکە و تورکیادا بەڕێوەبچێت، بەڵێ بەدڵنیاییەوە بەهیچ جۆرێک کێشەی کورد نە لە تورکیاو نە لە سوریاو نە لە ناوچەکە وەک ئەوەی ئۆچەلان بانگەوازی بۆ دەکات، چارەسەر نابێ و وەک برینێک بە جەستەی کۆمەڵگاکانەوە دەمێنێتەوە و لە هەر گۆڕانکارییەک کە لە بارودۆخ و هاوکێشە سیاسییەکاندا ڕوبدات، دوبارە سەرهەڵدەداتەوە. کێشەی کورد کاتێک دەتوانێ

ڕێگایەکی سیاسی بۆ پەیدابێت کە سیستەمی سیاسی لەو ولاتانەی ئەم کێشەیەیان تێدایە، بگۆڕدرێ بۆ سیستەمێکی ئازاد و سکولاری نەقەومی و نەدینی وا کە فرسەتی گەڕانەوە بۆ ڕای خەڵکی کوردزمان بڕەخسێنێ تا بڕیاری ئازادانە لەسەر داهاتوی خۆیان بەمانەوە وەیا جیابونەوە و پێکهێنانی دەولەتی سەربەخۆی خۆیان بدەن. ئەمەش ئەو بابەتەیە کە”پڕۆسەی ئاشتی لە تورکیا”دا، بەهیچ جۆرێک بەلایدا ناچێت.) – “پرسی ئاشتی” و مەسەلەی کورد لە تورکیا – گفتوگۆ لەگەڵ خەسرەو سایە، سەرۆکی مەکتەبی سیاسی حزب/ ٢٢/٢/٢٠٢٥.

وە بەڕای ئاسۆ کمال بانگەوازەکەی ئۆجالان بۆ ئاشتی، دەبێتە مایەی نەمانی پاساوی تیرۆر بە دەست دەسەڵاتدارانی تورکیا بۆ سەرکوت و پەرتەوازەکردنی ڕیزەکانی چینی کرێکاران، و ئەمە کەمەک بە هۆشیاربوونەوەو یەکگرتنی چینی کرێکاران دەکات.(پرۆسەی چۆک دانانی پەکەکە دەستپێکی قۆناغێکی نوێی سیاسی دەبێ بۆ کۆمەڵگەی تورکیا بەوەی دەرۆزەمەی بیانوی “تیرۆر” بەدەست دەوڵەتی تورکیاوە نامێنێ.)- “چۆک دانانی پەکەکە بۆ تورکیا چی دەگەیەنێ؟” / ئاسۆ کمال – ٢-٣-٢٠٢٥ / هاوپشتی.

بۆ ڕای یەکەم پرسیارێک بکەین: ئایا لە هەرێمی کوردستانی ئێراق ستەمی میلی کۆتایی نەهاتووەو دەسەڵات بەدەست ئەحزابی ناسیۆنالیستی کوردەکانەوەیە؟ دەی باشە کاتێ سەرەڕای ئەوەی مووچە بە مامۆستایان و فەرمانبەران نادەن، و ئەو خەڵکە کرێکار و هەژارە بۆ داوای مافەکانییان خۆپیشاندانی مەدەنی دەکەن، لەلایەن دەسەڵاتدارانەوە چی بەو خەڵکە دەوترێ؟ پێیان ناگوترێ(ڤایرۆس و میوانی ئاژاگران)، و ئاسایشیان تێبەرنادەن و سەرکوتیان دەکەن.

بەڕای سۆسیالیستەکان دەسەڵاتداران(ناسیۆنالیستی:عەرەبی، تورکی، فارسی، کوردی) یان (سیکولاریستی یان ئایینی)بن، ئەو ڕەواڵەتە جیاوازانە هیچی سەرەکیان نییە، چونکە کاکڵەی دەسەڵاتی چینی بۆرژوازییە گرنگە، نەک قسەی پڕوپووچی چەپی نوێ دەربارەی شوناسی جیاوازی ئەحزابەکانی بۆرژوازی.

(سیستەمێکی ئازاد و سکولاری نەقەومی و نەدینی) ئەم دەربڕینە باوە لای کۆمۆنیزمی بۆرژوازی، بەتایبەتی لە نێو نیقاشەکانیان، بەکاریان دەهێنا بۆ وەسفی ئەو دەوڵەتەی کە نیازە پێکبێت دوای ڕیفراندۆم لە هەرێمی کوردستاندا. “دەوڵەتێکی نەقەومی و نەدینی”ئەم دەربڕینە لەکوێوە خوازراوە؟.

هەڵبەتە لەدەزگای فکری مارکسیدا دەربڕینێکی وا بۆ وەسفی دەوڵەت بەکار نایەت، چونکە لای مارکسیزم هەویەتی چینایەتی دەوڵەت دەردەخرێت، نەک ڕواڵەتی ئیدیۆلۆژی و دەستوری دەوڵەت. واتە مارکسیزم بۆ وەسفی دەوڵەتی بۆرژوازی گەر دیموکراتی بوو،

دەڵێ:دەوڵەتی دیموکراتی بۆرژوازی، و گەر دەوڵەتەکە فاشی بوو، دەڵێ: دەوڵەتی فاشی بۆرژوازی. جۆری یەکەم لە دەوڵەتی بۆرژوازی لەناو مەکتەبەکانی زانستی سیاسی بۆرژوازی بە"دەوڵەتی یاسا یان دەوڵەتی هاووڵاتی" ناوی دەبرێت.

بۆچی هێندە لەم ناوو مانای چمکانە ووردەکاری دەکەم؟!. چونکە من وام دەزانی ئەوە تەنها "گێڕان"ە، کە بۆ سەر لێشێواندن چمکەکان وەک خۆیان ناڵێن، واتە لەبری ئەوەی بڵێن ئێمە دەوڵەتی دیموکراتی بۆرژوازی ئامانجمانە، دەیان گووت ئێمە:"دەوڵەتی یاسا و دەزگاکانمان"دەوێت، بەڵام گێڕان ئیدعای کۆمۆنیستی بوون ناکات، کەواتە ئاسایە گەر دەربڕینی دووەم بۆ وەسفی دەوڵەتی بۆرژوازی بەکار بهێنێ، بەڵام کۆمۆنیزمی بەناو کرێکاری بۆچی پەنا بۆ وەسف و ناوی ڕواڵەتی دەوڵەت دەبات؟.

کۆمۆنیزمی ناکرێکاری نایەوێ بڵێ: ئێمە دەوڵەتی دیموکراتی بۆرژوازی یان دەوڵەتی یاسا و هاووڵاتی دیموکراتی بۆرژوازی دادەمەزرێنین، تا خەڵکی سەرنجیان نەچێتە سەر ناوەڕۆکی چینایەتی بۆرژوازی ئەو دەوڵەتەی کە ئێستا حکککە بەخەڵکی دەفرۆشێ، دوای ٢٠ ساڵ لە جاردان بۆ ڕماندنی دەوڵەتی بۆرژوازی، ئەمەش جۆرێکە لە فریودان و چاوبەست لە سیاسەتدا.

گرنگتر لەوەسف و ناوی دەوڵەت، ناوەڕۆکی ئەم دەوڵەتە"نەقەومی و نەدینی"یەی حکککە چی دەگەیەنێ؟ ئایا لە سەردەمی سەرمایەداری وەحشیدا، لە ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و جیهاندا، لە کاتی جەنگ و فەوزای بەردەوامدا، چینی بۆرژوازی و سیاسەتمەدارەکانی، کۆ ئەحزابی دەسەڵاتدارانی سەرمایەی پڕناپارتی مافیا ئاسان، ئایا ئەوانە چ جۆرە دەوڵەتێک دادەمەزرێنن؟ ئایا دەوڵەتی(نەقەومی و نەدینی بەپێی دەربڕینەکەی حکککە، و دەوڵەتی یاسا و هاووڵاتیبوون بەپێی دەربرینەکەی گێڕان، و دەوڵەتی دیموکراتی بۆرژوازی بەپێی دەربڕینی مارکسی)، قابلی قبووڵە لای ئەحزابی بۆرژوازی، کە هەموویان ئەحزابی فاشین یان نیمچە فاشیەکن؟!. وە ئایا کاری سۆسیالیستەکان و ئامانجیان ئەوەیە دەوڵەتی(دیموکراتی/ دەوڵەتی یاسا و دەزگاکانی بۆرژوازی)دامەزرێنن؟!.

بەڕاستی ئەحزابی کۆمۆنیستی ساڵانێکە هیچ ئامانجی دامەزراندنی کۆمەڵگەی سۆسیالیستیان نەبووە، بەڵکو چەپی کۆن کۆمەڵگەی و سەرمایەداری دەوڵەتی، و چەپی نوێ دەوڵەتی یاسا و کۆمەڵگەی دیموکراتی بۆرژوازی، ئامانجیان بووە.

بە ڕای دووەم: دوای جەنگی جیهانی دووەم زیاد لە سەد وڵات سەربەخۆ بوون و ڕزگاریان بوو لە دەسەڵاتی ئیمپریالیسم و ستەمی میلی کۆتایی هات، و بیانوی ژێردەستەیی و نەبوونی سەروەری و سەربەخۆی

نیشتمان نەما بەدەست چینی بەرژوازی و ئەحزابەکانیەوە. ئایا ئەوە نزیکەی زیاد لە حەفتا ساڵە دوای کۆتایی هاتنی ئیمپریالیسمی کلاسیکی، چینی کرێکارانی کام وڵات لە(ئاسیا، ئەفەریکا و ئەمەریکای لاتین)هۆشیاربەتەوەو یەکگرتووە؟!. ئاخر هاوڕێ ئاسە بەرژوازی پێکی دەکەوێت لە بیانوگرتن بۆ سەرکوت؟!.
بەڕاستی ڕاکەی"هیگل"دروستە:(زۆربەی مرۆڤایەتی سوود لە مێژوو وەرناگرن). ئاخر سۆسیالیستەکان لەم خولەدا باس لە دڕندەیی(بەربەریسمی)سەرمایەداری دەکەن، باس لە بوونی قەیرانی ئابووری لە ستروکتوری سەرمایەداری دەکەن، ئیدی هیچ ریفۆرم و بانگەواز و بەڵێنێکی ئەحزاب و سەرکردەی بەرژوازەکان نابێ فریومان بدات، بەڵام بەڕاستی دەرکەوتووە کە زۆرێک لە خەڵک(سوود لە خوێندنەوەی تیۆر و مێژوو)وەرناگرن.

▪ دەستگیرکردنی"ئەکرەم ئیمام ئۆغلو"وەرچەرخانێکی هەلومەرجی سیاسی مەترسیدارە لە تورکیادا، لەو ڕۆژەوە خۆپیشاندانی مەزنی ئۆپۆزیسیۆن لە شارە سەرەکییەکان بەردەوامە، و ئابووری تورکیا زیانی زۆر گەورەی بەرکەتووە(بەهای لیرە دابەزیوە: یەک دۆلار=٤٠ لیرە، و بۆرسە زیانی گەورەی کردووەو هەڵهاتنی سەرمایە لە وڵاتەکەدا). ئەردوگان دوو شێوەی لەبەردمایە بۆ مامەڵەکردن لەتەک هەلومەرجەکەدا:
١/ بەکارهێنانی فروفێڵ بۆ ڕازیکردنی خەڵک بە ئەوەی بە شێوازەکەی ئەردوگان بۆ پاکتاوکردنی"ئەکرەم ئیمام ئۆغلو"ڕازی بن. ٢) بەکارهێنانی هێز بۆ ناچارکردنی خەڵک بە ئەوەی ملکەچ بن.
ئایا ئەردوگان و حیزبەکەی سەرکەوتوو دەبن لەم کارەیاندا؟ یان بە پێچەوانەوە(ئیمام ئۆغلو)دەبێتە پاڵەوانێکی/ئایکۆنێکی/ سیمبولێکی نیشتمانی تورکیا، و دەبێتە مایەی شکستی ئەردوگان. بەڕاستی هێشتا زووە ئەنجامی ئەم قەیرانە دەرکەوێت.
سەرچاوەکان:
Erdoğan’s move against main rival plunges Turkey into/1 crisis –
Ayla Jean Yackley in Istanbul and Andrew England in / .London/ Published – MAR 20 2025 – financial times
هەنگاوی ئەردۆغان بەرامبەر ڕکابەری سەرەکی تورکیای خستە

ناو قەیرانەوە – ئایلا جان یاکلی لە ئەستەنبوڵ و ئەندرە ئینگلتەرا لە لەندەن/ بەلاوکراوەتەوە – – MAR 20 2025 financial times.

/٢ بازاڕەکانی تورکیا لەگەڵ پاکتاوکردنی"ئەکرەم ئیمام ئۆغڵو" نوقمی قەیرانی قووڵبوون -(سەرچاوە: بلومبێرگ)/ ١٩ی ئازاری ٢٠٢٥. – Turkish Markets Sink Most in World as Erdogan Deepens / Bloomberg

---

پەیوەندییەکانی نێوان ئەمریکا و کەنەدا و تەنگژە ئابورییەکانیان.. گەران عەبدوڵڵا

پەیوەندییەکانی نێوان ئەمریکا و کەنەدا بە شێوەیەکی گشتی وەک یەکێک لە پەیوەندییە سەرەکی و ستراتیژییەکان لە جیهاندا سەیر دەکرێت، چونکە هەردوو وڵات هاوسنووری یەکترن(وە بە درێژترین سنووری نێودەوڵەتی ئەژمار دەکرێت لە جیهاندا کە درێژەکەی (٨٨٩١ کم) ە) پەیوەندییەکی قووڵی ئابووری، سیاسی، کۆمەڵایەتی و سەربازییان هەیە سەرباری ئەوانەش هاوزمانییان. بەڵام، سەرەڕای ئەو هەموو هاوبەشییە، هەندێک جار ناکۆکی و ململانێش لە نێوانیاندا سەرهەڵدەدات. لێرەدا بە کورتی لەم پەیوەندییە دەڕوانین:

١- پەیوەندییەکی ئابووریی قووڵ:

ئەمریکا و کەنەدا گەورەترین پەیوەندی بازرگانی لە نێواندا هەیە لە جیهاندا ساڵانە مەزەندە دەکرێت بە یەک تریلیۆن دۆلار. بەپێی زانیارییەکان، کەنەدا یەکێکە لە گەورەترین هاوبەشە بازرگانییەکانی ئەمریکا، بەتایبەتی لە بواری وزە (نەوت و گاز)، ئامێر و کاڵاکانی دیکەی وەک چەک و کاغەز. هەردوو وڵات ئەندامی پەیمانی بازرگانی ئازادی باکووری ئەمریکا (NAFTA) بوون کە دواتر

لە ساڵی ٢٠٢٠ بە پەیمانی ئەمریکا-مەکسیک-کەنەدا (USMCA) گۆڕدرا. ئەم پەیمانە بازرگانی بێسنوور و کەم باج لە نێوان هەردوو وڵاتدا بەرقەرار کردووە، کە بووەتە هۆی پەرەسەندنی ئابووری هەردوولا. لەگەڵ ئەوەشدا هەندێک جار ناکۆکییەکانی بازرگانی سەرهەڵدەدەن. بۆ نموونە، لە کاتی سەرۆکایەتی دۆناڵد ترەمپ (٢٠١٧-٢٠٢١)، ناکۆکییەکی زۆر لەسەر باجەکان و بازرگانی سەرهەڵدا. ترەمپ باجی زیادەی لەسەر کاڵاکانی کەنەدا وەک چەک و ئەلەمنیۆم دانا، کە کەنەدا بە توندی دژایەتی کرد و باجی لەسەر کاڵاکانی ئەمریکا دانا. هەروەها لەم دواییانەشدا لە ١٣ی مارچی ٢٠٢٥، بە پێی هەندێک پۆست لەسەر ئێکس، ترەمپ بڵاوی کردەتەوە و وتویەتی کە دەکرێت کەنەدا ببێتە "هەرێمێکی ئەمریکا" و ئەمریکا پێویستی بە وزە و کاڵاکانی کەنەدا نییە، کە ئەمەش دەنگی جیاوازی لێدەکەوێتەوە و دەشێت کەنەدییەکان تووڕە بکات و وەک بێڕێزییەک بەرامبەر سەربەخۆیی کەنەدا لێک بدرێتەوە.

٢- هاوکاریی سیاسی و سەربازی:

هەردوو وڵات ئەندامی ناتۆ (NATO) و گرووپی G7ن، کە ئەمەش هاوکارییەکی سیاسی و سەربازیی قووڵ لە نێوانیاندا بەرقەرار کردووە. کەنەدا و ئەمریکا لە زۆر پرسی جیهانیدا، وەک شەڕی داعش، شەڕی ئەفغانستان و هەڵوێستەکانیان بەرامبەر چین و ڕووسیا، هاوئاهەنگ بوون. هەروەها، هەردوو وڵات سیستەمی پاراستنی ئاسمانی باکووری ئەمریکا (NORAD) بە هاوبەشی بەڕێوەدەبەن، کە یەکێک لە نموونەکانی هاوکاریی سەربازییە.
بەڵام، کەنەدا زۆرجار هەوڵدەدات سەربەخۆیی خۆی لە سیاسەتی دەرەوەدا نیشان بدات. بۆ نموونە، کەنەدا لە شەڕی عێراق (٢٠٠٣) بەشداری نەکرد، کاتێک کە ئەمریکا سەرکردایەتی ئەو شەڕەی دەکرد. هەروەها، کەنەدا زۆرجار هەڵوێستێکی نەرمتر بەرامبەر کۆچ و پەنابەران هەیە، کە ئەمەش جیاوازە لە سیاسەتەکانی ئەمریکا، بەتایبەتی لە کاتی سەرۆکایەتی ترەمپ.

٣- کێشە و ناکۆکییەکان:

سەرەڕای هاوکارییەکان، کێشەکانیش هەن. یەکێک لە کێشە سەرەکییەکان سنوورەکانە، بەتایبەتی لە بواری کۆچ و بازرگانی. بۆ نموونە، دوای هێرشەکانی ١١ی سێپتەمبەری (٢٠٠١)، ئەمریکا سیاسەتەکانی سنووری خۆی توند کرد، ئەمەش کەنەدییەکانی تووڕە کرد چونکە بازرگانی و گەشتەکانیان سەختتر بوو. هەروەها، کێشەی کۆچبەران لە

سنوورەکاندا، بەتایبەتی کاتێک ئەو پەنابەرانەی سنوورەکانی ئەمریکا بە نایاسایی دەبڕن و کەنەدا وەریاندەگرێت ئەمانە دەبنە هۆکاری ناکۆکی و لە ئێستاشدا ترامپ وەک بەهانەیەک بەکاری دەهێنێت بۆ زیادکردنی باج لەسەر کەنەدا.
کێشەیەکی دیکە کێبڕکێ لەسەر سەرچاوە سروشتییەکانە، وەک ئاوی نەیاگرا و سەرچاوەکانی نەوت لە ناوچەکانی باکوور. هەروەها، کەنەدا زۆرجار نیگەرانە لە هەژموونی ئەمریکا، چونکە ئەمریکا وەک هێزێکی گەورە دەتوانێت فشارەکانی خۆی بەسەر کەنەدادا بسەپێنێت.

٤- کۆمەڵایەتی و کەلتووری:

لە ڕووی کۆمەڵایەتی و کەلتوورییەوە، هەردوو وڵات زۆر لێک نزیکن، بەڵام جیاوازییەکانیش هەن. کەنەداییەکان زۆرجار خۆیان وەک کۆمەڵگەیەکی "نەرمتر" و "فرەکەلتووری"تر دەبینن، لەکاتێکدا ئەمریکا بە پێچەوانەوە زیاتر وەک کۆمەڵگەیەکی "سەرمایەداری توند" و "تاک کەلتووری" دەبینرێت. بۆ نموونە، کەنەدا سیستەمی تەندروستی گشتی هەیە، کە ئەمریکا نییەتی و ئەمەش یەکێکە لە جیاوازییە گەورەکانی نێوانیان.

کێشەکانی بازرگانی نێوان ئەمریکا و کەنەدا

کێشەکانی بازرگانی نێوان ئەمریکا و کەنەدا، وەک چەندین وڵاتی دیکە، زۆرجار لە کۆمەڵێک هۆکاری جیاوازەوە سەرچاوە دەگرن کە پەیوەندی بە سیاسەت، ئابووری و بەرژەوەندییە نیشتمانییەکانەوە هەیە. بۆ تێگەیشتن لەم کێشانە دەتوانین لە چەند خاڵێکدا کورتیان بکەینەوە:

١- سیاسەتەکانی باج و گومرگ:

یەکێک لە هۆکارە سەرەکییەکانی کێشەکانی بازرگانی، سیاسەتەکانی باج و گومرگە کە هەر وڵاتێک بەپێی بەرژەوەندییەکانی خۆی دەیانخاتە بواری جێبەجێکردنەوە.
بۆ نموونە:
• لە کاتی سەرۆکایەتی دۆناڵد ترەمپ (٢٠١٧-٢٠٢١)، ئەمریکا باجی زیادەی لەسەر کاڵا کەنەدەکان دانا وەک چەک و ئەلەمنیۆم بە بیانووی "ئاسایشی نیشتمانی". ئەمەش کەنەدای تووڕە کرد، چونکە کەنەدا یەکێکە لە گەورەترین دابینکەرانی ئەم کاڵایانەیە بۆ ئەمریکا.
• کەنەدا وەک وەڵامدانەوە، باجی لەسەر زۆرێک لە کاڵا ئەمریکاییەکان

دانا. ئەمەش کێشەکانی بازرگانی زیاتر کرد، چونکە هەردوو وڵات دەستیان کرد بە "شەڕی باجەکان".

٢- جیاوازی لە بەرژەوەندییە ئابوورییەکان:

ئەمریکا و کەنەدا، سەرەڕای هاوسنووربوونیان، بەرژەوەندییە ئابوورییەکانیان هەمیشە یەک ناگرنەوە.
بۆ نموونە:

• کەنەدا زۆر پشت بە دەرهێنانی نەوت و سەرچاوە سروشتییەکان بە ئەمریکا دەبەستێت. لە کاتێکدا، ئەمریکا لە ساڵانی دواییدا (بەتایبەتی لەگەڵ پەرەسەندنی پیشەسازی نەوتی شەیڵ (بەردینی)) کەمتر پێویستی بە نەوتی کەنەدا بووە. ئەمەش کەنەدا تووڕە دەکات، چونکە ئابوورییەکەی بەشێوەیەکی گەورە لەسەر ئەم دەرهێنانە دامەزراوە.
• کێشەی بازرگانی لەسەر کاڵاکانی وەک شیر و پەنیر (dairy products) هەیە. کەنەدا سیستەمێکی توندی پاراستنی بازاڕی ناوخۆیی خۆی هەیە بۆ پیشەسازی شیر کە باجێکی بە سەر شیر و پەنیری ئەمریکی لە نێوانی ٢٠٠% بۆ ٣٠٠% دایە، کە ئەمەش ئەمریکاییەکان تووڕە دەکات، چونکە دەیانەوێت کاڵاکانی خۆیان لە کەنەدا بفرۆشن بەڵام بەهۆی باجەکان و سنووردارکردنەکانەوە ناتوانن.
• کاتێک یەکێک لە وڵاتەکان هەست بەوە دەکات کە بەرژەوەندییەکانی پارێزراو نین، دەست بە دانانی سنووردارکردنەکان دەکات، ئەمەش وڵاتی بەرامبەر ناچار دەکات هەمان کار بکات و ئەمە دەبێتە هۆی کەمبوونەوەی متمانە و زیادبوونی کێشەکان.

٣- سیاسەتە ناوخۆییەکان و گۆڕانکارییە سیاسییەکان:

گۆڕانکارییە سیاسییەکان لە هەر یەکێک لە وڵاتەکان دەتوانن کێشەکانی بازرگانی زیاتر بکەن.
بۆ نموونە:

• کاتێک دۆناڵد ترەمپ سەرۆک بوو، سیاسەتەکانی "ئەمریکا سەرەتا" (America First) کە زۆر گرنگی بە پاراستنی بازاڕی ناوخۆیی ئەمریکا دەدا، کێشەی زۆری لەگەڵ کەنەدا دروست کرد. ترەمپ تەنانەت کەنەدا بە "هەڕەشە بۆ ئاسایشی نیشتمانی" ناوزەد کرد، کە کەنەداییەکان وەک بێڕێزییەک دەڕواننە ئەو گوتارە.
• لە بەرامبەردا، کەنەدا لەژێر سەرکردایەتی جەستن ترودۆ، هەوڵیدا سەربەخۆیی خۆی نیشان بدات و لەگەڵ وڵاتانی دیکە (وەک چین و یەکێتیی ئەورووپا) پەیوەندییە بازرگانییەکانی پەرە پێبدات،

ئەوکارەش دەبێتە هۆی تووڕەبوونی ئەمریکا.

٤- کێبڕکێ لەسەر سەرچاوە سروشتییەکان:

ئەمریکا و کەنەدا هاوسنوورن و سەرچاوە سروشتییەکانی زۆریان هاوبەشە، وەک ئاوی نیاگارا، نەوت و گاز. کێبڕکێ لەسەر ئەم سەرچاوە سروشتییانە دەشێت کێشەی بازرگانی زیاتر بکات.
بۆ نموونە:

- کەنەدا دەیەوێت نەوتەکەی بەرەو ئەمریکا دەربکات، بەڵام ئەمریکا لەگەڵ پەرەسەندنی پیشەسازی نەوتی شەیڵ (بەردینی)، کەمتر پێویستی بە نەوتی کەنەدا بووە. ئەمەش کەنەدای ناچار کردووە کە بەدوای بازاڕەکانی دیکەدا بگەڕێت (وەک چین)، ئەمەش ئەمریکا تووڕە دەکات چونکە نایەوێت کەنەدا پەیوەندییەکی بازرگانیی قووڵ لەگەڵ چین دروست بکات.
- هەروەها، کێشەی پاراستنی ژینگە لەم ناوچانە، وەک بەرنامەکانی بۆریی نەوت (Keystone XL)، کێشەی زۆری دروست کردووە. کەنەدا دەیەوێت ڕێڕەوی بەڕێیە نەوتەکان زیاتر بکات، بەڵام گرووپەکانی ژینگەپارێزی لە ئەمریکا و کەنەدا دژایەتی دەکەن، ئەمەش وەک بەربەستێکی تری بازرگانی سەیردەکرێت.

کۆتایی:

پەیوەندییەکانی نێوان ئەمریکا و کەنەدا پەیوەندییەکی قووڵ و ستراتیژییە، بەڵام پڕە لە ناکۆکی و کێبڕکێ. هەردوو وڵات پێویستییان بە یەکتری هەیە، بەڵام کەنەدا هەمیشە هەوڵدەدات سەربەخۆیی خۆی لە ژێر سێبەری ئەمریکا بپارێزێت. لە کاتێکدا ئەمریکا زۆرجار وەک هێزێکی گەورە و سەرەکی دەردەکەوێت. کەنەدا هەوڵدەدات وەک وڵاتێکی سەربەخۆ و نەرمتر خۆی نیشان بدات. ئەم پەیوەندییە لە داهاتوودا دەشێت زیاتر پەرە بستێنێت، بەڵام کێشەکانی نێوانیانیش بە تەواوی لە نێو ناچن.

گۆران عەبدوڵڵا

شانۆنامەی (میوانێك لە سەر زەمینی دوورەوە) ی بەختیار عەلی و چەند سەرنجێك. سەدیق سەعید ڕواندزی

دەقی شانۆیی وەك ژانرێكی هونەری، هاوشێوەی هەر دەقێكی دیكەی نووسراو، بونیادێكی واتایی و زمانەوانی هەیە، وەلێ جیاوازی لەگەڵ دەقەكانی دیكەدا ئەوەیە، كە لە شانۆدا، وشە و دەربڕینەكان تەرجەمەی واقیع دەكرێن و لە زمانی نووسینەوە دەبنە زمانی جووڵە و ئاماژە و گۆیاندن. بۆیە دەقی شانۆیی وەك تێكستێكی نووسراو، بۆ بە نمایشكردن، ئەو ڕەهەندە واتاییە ناگەیەنێت وەك ئەوەی لە دەقی دیكەدا دەبینرێت، چونكە لە بنەڕەتدا بۆ نمایشكردنە و زمانی تێكست، زمانی جەستە و ڕۆڵ بینینە، لەوەی زمانی خوێندراو بێت، لە زمانی شانۆدا، ئەمە هەر تەنها لە پەیوەندی بە خوێندنەوە وەك كردەیەكی هزری نین، بەڵكو لە سەر چەندین ئاستی جیادا و لە ڕێگەی كۆی هەستەكانمانەوە بەر دەق دەكەوین، بەو پێیەی دەقی شانۆ، هەر تەنها دەقێكی خوێندراو نییە، بەڵكو نمایشكارانەشە و دەخرێتە سەر مینبەری شانۆ و دەبینرێت. ئەوەی دەقێكی شانۆیی لە دەقێكی ڕۆمان و چیرۆك جیا دەكاتەوە، ئەو ئاستە نمایشكارییەیە كە دەشێ بۆ بە بینینیشی، تەنها لە ڕێگەی خوێندنەوە و پەیوەندی كارەكتەرەكان و زمان و دەربڕین و جووڵەیان، هەستی پێ بكەین و بەریبكەوین. ئەگەر مرۆڤێك لەو پێیەی توورەییدا، لە میانەی گۆڕانەوەی ڕووداوێكی نەو ڕۆماندا، نەتوانێت ئەو پەرچە كردارییە دەروونییەی خۆی لە پەیوەندی بە ئەوانیتر بگەیەنێت، ئەوا لە شانۆدا دەتوانێت، چونكە لە شانۆدا هەر تەنها گۆڕانەوە بوونی نییە، بەڵكو پەیوەندی زمانی و جەستەیی و سایكۆلۆژی كارەكتەرەكانیش هەیە، بەو مانایەی ئەمە دەتوانین درك بە تووڕەییەكانی كارەكتەرێكی نەو شانۆ لە كاتی نمایشدا بكەین، هەر ئەمەشە جیاوازی خوێنەوە و بینین لە ڕووی گوتارەوە لە شانۆ و ڕۆماندا دەردەخات كە لەوەی یەكەمیان زمانێكی نمایش و بەرجەستەییە، لەوەی تریان زمانێكی خوێنراو بێ جووڵە و دەنگ و سەدایە. شانۆنامەی (میوانێك لە سەر زەمینێكی دوورەوە) باس لە وێرانكردن و تێكدانی گوندەكانی كوردستان و پرۆسەی بەدناوی ئەنفال، بە شێوەیەكی ناڕاستەوخۆ دەكات. لەو شانۆنامەیەدا،

سوپاسالار و ئەفسەرە سەربازییەکان، دوای ئەوەی گوندەکان وێران دەکەن، ژن وکچەکان بە دیل دەگرن و لە نێو ئەو هەموو کچانەدا، یەکێکییان زۆر جوان و سەرنجڕاکێشە بۆیە سەلیمی بەردەستی، سوپاسالار، داوا لە فەرماندەکەی دەکات، کە بۆخۆی، واتا سوپا سالار بێت. جوانی ئەم کچە بە کەنیزەکراوە، وا لە هەمووان دەکات، وەك حۆرییەك بیبینن و بیناسێنن، بۆیە سەلیمی (هاوەڵ موڕاسیل) ی سوپاسالار، کە کارەکەر و بەردەستی سوپاسالارە، لەگەڵ نادییەی خزمەتکاری ماڵی سوپاسالار، پێشنیاری ئەوە دەکەن ئەوکچە وەك دەسکەوتی شەڕ و وێرانکردنی گوندەکان، بەخێوی هەڵبگرێتەوە، ئەویش لە سەر داوای ئەوان، گەیدەداتەوە و ناوی دەنێت سوندس. سوپاسالار، بڕوای وایە، ئەمە لە پاداشتی سەرکەوتنییەتی لە شەڕەدا، خوا ئەم جوانەی پێشکەش کردووە. جوانی سوندس، دەبێتە پرس و بابەتی هەمووان و هەرکە دەیبینێت، سەرسامی دەبێت، بۆیە سوپاسالار و سەلیم، ڕێکدەکەون کە لە بۆنەیەکدا سوندس وەك حۆرییەکی بەهەشت، کە لە ئاسمانەوە بۆ سوپاسالار دابەزیوە، بناسێنن و ئیدی لە ئاهەنگێکدا کە سوفیانی فۆتۆگرافەر، ئەنوەری نیگارکێش، سەلامی پەیکەرتاش و چەندین ئەفسەر و سەرباز و ژنە کارەکەرەکانی دیکەی ماڵی سوپاسالار تیادا بەشدار دەبن، سوندس دەناسێنرێت و بەڵام لیوا ڕوکن وەفیق، خۆی لە بەر جوانییەکەی ناگرێت و پەلاماری دەدات. چیرۆکی سوندس، دەگاتەوە سەرۆکی وڵات کە نابینایە، سەرۆك پێی وایە ئەم ژنە، دەبێتە سەرچاوەی ئاشووب و تێکدانی ئاسایشی کۆمەڵایەتی و نێوخۆی، بۆیە دەبێت وەك ژنەکانی دیکە، بکوژرێت و بزر بکرێت، بەڵام بە خۆکوشتنی سوپاسالار لە غەم و مەراقدا، ئیدی سەلیم، سوندس بە ماوەی پێنج ساڵ دەشارێتەوە، تاکو سیستەمی وڵات دەڕووخێت و ئەمیری موسەڵمانان دێت و سەلیم و نادییە و هەمووان بەیعەت بە ئەمیر دەدەن. بێگومان کارەکتەرەکانی نێو دەقێکی ڕۆمان، یان چیرۆك و شانۆنامە، دەبێ لە ڕووی شوناسی کەسی و کۆمەڵایەتی، پیشە و ئاستی تێگەیشتن و هوشیاری و جیهانبینییان لە یەکتری جیا بن. ئەم جیاوازکەوتنەوەیە، بەشێکە لەو سرووشتە کۆمەڵایەتی و بایەلۆژییەی مرۆڤەکان هەیانە، بەو مانایەی مرۆڤەکان دواجار لە ڕووی شوناس و بیرکردنەوە، جیاواز دەکەونەوە لە یەکتری، لە ڕووی زمان و هەڵسوکەوت و کردارو ڕەفتارەکان. ئەم جیاواز کەوتنەوەیە، لە دەقی ئەدەبیدا، دەبێ زۆر بە وردی و لە ڕووبەری ڕووداوەکاندا دەربخرێت و جەخت لە ناسنامەی سەربەخۆیی کەسایەتییەکان بکرێتەوە، کە خۆیان دواجار وەك مرۆڤێکی سەربەخۆ لە دەرەوەی دەسەڵاتی نووسەر، بیر بکەنەوە و هاوتەریب لەگەڵ ڕووداوەکاندا بڕۆن، چونکە لە نێوان دەنگی گێڕەرەوەی هەمووشتزانی دەرەوەی فەزای دەقەکە، لەگەڵ

گ□□□□و□ی نێو دەقەکە کە لە سەر زمانی کارەکتەرەکان دەگێردرێتەوە، دەبێ جیاوازییەکی بنچینەیی هەبێت، ئەگینا بە ئاسانی زاڵبوونی دەنگی نووسەر بە سەر ڕووداوەکان دەبینرێت. لەو ڕوانگەیەوە، لە و شانۆنامەیەدا، گەر لە سەر زمانی کارەکتەرەکان و پێگە و ئاستی تێگەیشتن شوناسی پیشەیی و کۆمەڵایەتییان بوەستین، دەبینین هەست بە بۆشایەکی گەورە دەکەین. سەرەتا ئەو کارەکتەرانەی ک□ □□□□ی سەلیم، سوپاسالار، ئەفسەر و لیوا ڕوکن دەبینن، هەمووییان کارەکتەری سەربازین. هەڵبەتە سەرباز لە پاڵ شوناسی کەسی و کۆمەڵایەتییانەی خۆی، شوناسێکی دیکەی هەیە کە ئەویش سیفەتی سەربازییە. سەرباز کەسێکە، پابەندبوونێکی دیسپلینی و سەربازی هەیە و ئەرکی تەنها جێبەجێکردنی ئەو فەرمانانەیە، کە بە پێی پلەبەندی سەربازییەوە، لە باڵاترین دەسەڵاتەوە بۆ نزمترین دەسەڵات دەردەچن. ئەگەر ئەو پلەبەندییەش کە بنەمای سەرەکی و بنەڕەتی ژیانی سەربازییە نەبێت، ئەوا شتێك نییە بە ناوی پەیکەری کارگێڕی سوپا و لەشکر. سەرباز لە ژێر فەرماندایە، ناتوانێت لەو ئەرکەی بۆی دیاریکراوە دەربچێت، ئەمە بەو مانایە نییە سەرباز مرۆڤ نەبێت و بوونەوەرێکی دەعەجانی بێت، بەڵکو بەو مانایەی سەرباز بەرلەوەی مرۆڤ بێت، لە ژیانی سەربازیدا سەربازی□، ب□یە هەمیشە پێی دەگوترێت جێبەجێ بکە، دوانر گفتوگۆی لە سەر بکە کە لێرەدا بەها و مانایەك بۆ گفتو گۆ نامێنێتەوە. پەیوەندی نێوان مرۆڤەکان لە ژیانی سەربازیدا، لە سەر ئەو پلەبەندییە ڕێکدەخرێت و شێوەی هەڕەمێکی پیرۆز وەردەگرێت. ئەو زمانەی لە سەربازگەیەك و لە جەنگ و شەڕدا هەیە، زمان□□ك نییە وەك هەر زمانێکی دیکەی نێو پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان، چونکە لەوێدا ئەرك و ڕێککاری سەربازی هەیە. لەو ڕوانگەیەوە گەر سەرنج لە کارەکتەرە سەربازییەکان لەو شانۆنامەی بەختیار عەلی بدەین، ئەوا هەست ناکەیەن ئێمە لە بەردەم وێنەیەکی تۆقێنەر و جەلادانەی سەرباز و فەرماندەکانداین، بەڵکو وەك هەر کەسێکی ئاسایی دەبینرێن و دەدوێن. تەنانەت پەیوەندی سەلیم وەك موڕاسیلێك (ئەوانەی سەربازییان کردووە دەزانن موڕاسیل َچییە!) و سوپاسالار کە بەرزترین پلەی سەربازییەو لە دوای وەزیری بەرگرییەوە دێت، پەیوەندییەکی زۆر ئاسایی و کۆمەڵایەتی و کاریکاتۆرانەیە. سەلیم بە جۆرێك لەگەڵ سوپاسالار دەدوێت، کە هیچ سام و ترس و شکۆیەکی سەربازی لێ نابینرێت، کە ئەمەش پێچەوانەی ژیانی سەربازییە کە جیاوازییەکی گەورەی لە ژیانی کۆمەڵایەتیدا هەیە. سەلیم و سوپاسالار، وەك دووکەسی میللی و ئاسایی دەدوێن، تەنانەت نادییە و سوفیان و ئەوانیتریش بە هەمان شێوە لەگەڵ سوپاسالار گفتوگۆ دەکەن،

وەك ئەوەی لە بەرانبەر هەر كەسێكی دیكەی ئاسایی بن. لێرەدا خاڵێك هەیە كە دەبێ ڕوونی بكەمەوە، بە ئەوەی وا لێك نەدرێتەوە كە ئەمە دەقە و پەیوەندی بە واقیعەوە نییە و لە خەیاڵەوە سەرچاوەی گرتووە، وەك ئەوەی زۆرجار كاك بەختیار و خوێنەرە زەبەند و سەرسامەكانی ئەویش، لە وەڵامی ئەوانیتردا، وەك وەڵامدانەوەیەكی ئامادە و جازر بەدەست دەیڵێن. مەبەستی ئەمە ئەوەیە، لەو دەقەدا ئەمە لە بەردەم كارەكتەرێكین كە سەربازە، سەربازیش دەبێ پابەندی بنەما سەربازییەكان بێت و وەك سەرباز ڕەفتار بكات، بەرلەوەی وەك مرۆڤ، چونكە نابێ ئەوەمان بیربچێت پرسەی بە سەربازبوونی مرۆڤە دواجار ئەو هەست و تێگەیشتنەی لا دروت دەكات، كە وەك سەربازێك بكوژێت و خوێن بڕێژێت، ئەمەش ڕەنگدانەوەی كرداری بە سەربازیبوونە بەو مانایەی تا هەڵگەی شوناسی مرۆڤە، ناتوانێت كەس بكوژێت، بەڵام كاتێ دەبێتە سەرباز، ئیدی هەست دەكات ئەوەی دەیكات، جۆرێك لە ڕەوایەتی مرۆیی و یاسایی هەیە، بەیەشە لە جەنگەكاندا، هیچ كام لە سەرباز و فەرماندەكان، خۆیان وەك بكوژ نابینن و بەوایان وایە ئەركێكی نیشتمانی و نەتەوەییان جێبەجێكردووە. كەچی لەو شانۆنامەیەدا، سوپاسالار وەك ئەوەی هیچ پلەیەكی سەربازی نەبێت وەها ڕەفتار دەكات. ئەو لە دیالۆگێكدا بە سەلیمی سەرباز و هاوڕێی دەڵێت (من بەیێ حەزم لە جوانییە چونكە ڕقم لە بیركردنەوەیە . ل 57) بەڵام بە پێچەوانەوە، كەس ئەوەندەی فەرماندە سەربازییەكان بیر ناكەنەوە، پێویستییان بە نەخشە و پیلان و نەخشەڕێژیی هێرش و بەرەنگاری نییە. ئەمە لەگەڵ سرووشتی پیشەیی و ئەركی سەربازیانەی سوپاسالار یەك ناگرێتەوە. واتا لەو شانۆنامەیەدا، ئەمە لە بەردەم فەرماندەیەكی باڵای سوپادایین، بەڵام لە بنەڕەتدا وەك فەرماندەیەكی سوپا، ڕۆڵی نابینێت، هەروەها موفتی وڵاتیش كە بەرزترین پایەی دینییە، كەچی وەك ئەوە وایە شارەزایەی لە ئایین هەر نەبێت. موفتی دەڵێت:([illegible]

[illegible] (191 ل. [illegible]

[illegible] ! [illegible]

(تا ئەو حۆریەمان
نەبینی نەمانزانی چ جیاوازییەك و مەودایەكی گەورە لە نێوان ژیانی
بەهەشت و ژیانی سەر زەوی هەیە) لە ڕاستیدا هەڵەیە، چونكە
نەخوێندەوارترین و گەمژەترین مرۆڤی موسڵمان و بڕوادار، دەزانێت
جیاوازییەكی گەورە لە نێوان ژیانی دنیا و دوایی هەیە. ئەمیر،
بڕوای وایە سوندس سەرچاوەی تێكچوونی ئاسایشی خەلافەت و تێكدانی
هزری موجاهیدەكانە و داوا دەكەن بیكوژن، چونكە ناشێ حــۆرییەكان لە
سەر زەمین بن و ئەوان تەنها لە بەهەشتی خودادا بوونیان هەیە. لە
پەردەی سێیەمدا، هەریەك لە تارمایی سوپا سالار و نەجیبە و سەلیم،
ڕێكدەكەون ئیدی سوندس بكوژن، بۆیە سەرەنجام بڕیار دەدەن، بیكوژن
تاكو ئەویش بچێتە ڕێزی ئەو ژنانەی زیندە بە چاڵ كران و وەك
دەسكەوتی شەڕ دیل بوون و كوژران. بەمەش ڕووداوەكانی نێو شانۆ
نامەكە كۆتایان پێدێت. سوندس، كاتێ لەلایەن سوپا و هەروەها

ئەمیرەوە وەك دیلی جەنگ، بە كەنیزە دەكرێت و سەودای پێ دەكرێت، ئەوا وەك پاشماوەی شەڕی بێ باوەڕان وایە، بەو مانایەی بەعس و داعشیش، كورد وەك بێ باوەڕ و كافر دەبینن و سەر و ماڵیان حەڵال دەكرێت، ئەمە ڕاستییەكەیە و فاكتەری پشت ئەنفال و بگرە پەلامارەكانی داعشی ئیسلامیش بوو، بەڵام لەبەر ئەوەی نووسەر بە خۆپارێزییەوە لە ئایین ئەو شانۆنامەی نووسیوە، ئیدی نە بەعس و نە ئایینی ئیسلامیش، وەك سەرچاوەی بە سەبایاكردنی سوندس پیشان نادات، بۆیە گەر بە وردی سەرنج لە ناوەڕۆكی شانۆ نامەكە بدەین، دەبینین واقیعەكە پیشان دەدرێت، بەڵام فاكتەكانی ئەو واقیعە پیشان نادرێت، بەو مانایەی نووسەر نایەوێت پێمان بڵێت ڕەوایەتی و هێزێكی ئیسلامییانە لە پشت دیلكردنی سوندسن، بەڵكو دەیەوێت وەك قەدەرێكی ئیلاهی و خودایی وەسفی بكات، كە ئەمە چارەنووسی ژیانی ئەو بووەوە دەبوا هەر بەو شێوەیە بێت. دواجار دەڵێم، بەختیار عەلی، چونكە لە بنەڕەتدا شانۆنامەنووس نییە و ڕۆماننووسە، ئیدی لە شانۆگەرییەكانیدا، نەیتوانیوە وەك شانۆكار و سیناریۆنووسێك دەقەكە بە شانۆ بكات، ئەگەر تەكنیكی نووسینی شانۆنامەكەش هەڵبوەشێنینەوە و وەریبگەڕێنینە سەر ڕۆمان، ئەوا دواجار میوانێك لە سەر زەمینی دوورەوە وەك ڕۆمانی لێ دێت، بەتایبەتیش ئەگەر شێوازی دیالۆگەكانی كارەكتەرەكان، لە شێوازی شانۆییەوە بكرێنە دیالۆگ و گێڕانەوە. لە دەقی شانۆییدا، دیالۆگ ڕۆڵی هەیە، بەڵام نابێ ڕەهەندی شانۆنامەكە تەنها دیالۆگ بێت. من كاتێ ئەو كتێبەو ئەویتریش(بۆ دۆزەخ ئەی بێ گوناهانم) خوێندنەوە، هەستم نەكرد دەقی شانۆیی دەخوێنمەوە، چونكە ڕۆڵی بەرجەستەكراوی كارەكتەرەكان، لە بنەڕەتدا ڕۆڵێكی شانۆیانە نییە، بەڵكو وەك كارەكتەری نێو ڕۆمانەكانی وان، كە بێگومان جیاوازییەكی گەورەش لە نێوان ڕۆمان و شانۆدا هەیە، كە لەكاتێ خوێندنەوەیان وەك دەقێك، دەبێ خوێنەران بە ڕوونی ئەو جیاوازییانە ببینین و هەست پێ بكەن!

*ئەم بابەتە لە هەفتەنامەی ڕێگای كوردستان ژمارە (1423) لە 28/1/2025 بڵاوكراوەتەوە.

بۆ پارێزگاریی لە ماڵێ خۆی دەستبەجێ خوا ئەبڕەهەو سوپاکەی تەفروتونا کرد!.. حەسەن ڕازانی

“خیبر خیبر یا یهود..جیش محمد سوف یعود!”
شێعاری: “خەیبەر خەیبەر ئەی جولەکە.. سوپای محمد دێتەوە چاو□□ک□” چی دەگەێنێت؟
ئەو شیعارە، بە بڕوای من، مەبەستێکی دوولایەنە لەخۆدەگرێت. چونکە لە سەرێکەوە جولەکە وەک هەڕەشەو ترسێک دەیبینێت بۆ سەرخۆی. جولەکە پێی وایە ئەو شیعارە مەترسیە بۆ ئێستاو دواڕۆژیش کە ئایین و ڕەگەزی جولەکە دەخاتە بەردەم هەڕەشەی لەناوبردن و سڕینەوەی یەکجارەکی. ترسی جولەکە لەو شیعارە لەخۆڕا نەهاتووە، ئەو ترسە لە بابەتی ئێستای کەرتی غەزەی فەلەستینەوە سەرچاوەی نەگرتووە، بەهۆی مامەڵەی دوژمنکارانەی دەوڵەتی ئیسڕائیل لەگەڵ فەلەستینەکان پەیدانەبووە ، ترسی جولەکە لەو شیعارە لەوێ ڕۆژێوە سەریهەڵنەداوە کە دەوڵەتی ئیسڕائیل درووستبووە، بەڵک و ترسی جولەکە لەو شیعارە لە کۆنەوە درووستبوە. لەو ڕۆژەوە پەیدابووە کە سوپای ئیسلام بە سەرپەرشتی پێغەمبەری ئیسلام، فەتحی قەڵای جولەکە نشینی خەیبەری ئەنجامدا.
لە سەرووی هەزارساڵ پێش سەرهەڵدانی ئاینی ئیسلامیش جولەکە لە یەسریب واتە مەدینەی ئیستاو بەرزاییەکانی ناوچەی خەیبەردا ژیاوە. نیشتەجێبوونی جولەکە لە نیمچە دوورگەی عەڕەبیدا لەو ڕۆژەوە دەستی پێکردووە کە ئاسوریەکان لە ساڵی ٧٢١ی پ.ز لە عێڕاقی ئێستادا تینیان بۆ جولەکە هێناوەو کوشتارێکی زۆریان لێکردوون. جا ئەوجولەکانەی کە ڕزگاریان بووەو بەر شاڵاوی کوشتن بەدەستی ئاسوریەکان نەکەوتوون، لە ترسی لەناوچوونیان بە یەکجارەکی بە دەستی ئاسوریەکان، زۆرێک لەوانە ڕایان کردووە بەرەو نیوە دوورگەی عەڕەبی و لە وێ لە بەرزاییەکانی ناوچەی خەیبەرو یەسریب واتە مەدینەی ئێستا نیشتەجێبوون. ئەو خێڵە جولەکانەی کە گەورەو سەرەکی و بەناوبانگ بوون و توانیویان□ ب□گ□□نە بەرزاییەکانی خەیبەرو یەسریب، بریتیبوون لە خێڵەکانی وەک بەنو نەزیر، بەنو قونەیقاع و بەنو قورەیزە و چەند خێڵێکی بچووکی تر.
جولەکە لە گەڵ عەڕەبەکانی ئەو ناوچەیەدا تێکەڵبووەو پێکەوە بە ئاشتیانە ژیاون تاکو سەردەمی پەیدابوونی پێغەمبەری ئیسلام. کاتێک

کە پێغەمبەر لە ٢١ی سێپتەمبەری ٦٢٢ دا لە مەکەوە بەرەو مەدینە گواستیەوە و سوپای گەورەی ئیسلامیی لە شاری مەدینەدا پێکهێنا ئیتر لەگەڵ جولەکەکانی ئەو ناوچەیە بە تایبەتی لەگەڵ ئەوانەی ناومەدینەو بەرزاییکانی خەیبەر کەوتە کێشەو ململانە. جولەکە زۆر بەباشی مانای ئەو شیعارە تێدەگات و دەشزانێت بە ئەنجام گەیاندنی ئەو شیعارە چ دواڕۆژێکی ڕەش تووشی ڕەگەزی جولەکە دەبێت! لەوبارەوە جولەکە مێژووی دوێنێی خۆی زۆر بە باشی دەزانێت و زۆر بە بەباشی پەیوەندیەکانی خۆی لەگەڵ برا عەڕەبە موسڵمانەکان لە نیوە دورگەی عەڕەبی دا بە گشتی و ناوچەی یەسریب و مەدینەی ئێستاو بەرزاییەکانی خەیبەری بە بیرە! جولەکە دەزانێت کە ئەوە فشارو کوشتارو ترسی قڕان تێخستنیان بووە بە دەستی سوپای موحەمەد، کە زێدی باب و پایرانیان بەجێهێستوە. بەڵگەش ئەوەیە کە ئەگەر ئێستا بە چراو شەدایان بگەڕێی جولەکەیک نابینیت کە لە یەسریب و خەیبەرو بەرزاییەکانی خەیبەردا مابێت.
بەرزکردنەوەی ئەو شیعارە لە ئێستادا، بە بڕوای من، دانپێداهێنانێکی ئاشکرایە بە مێژوویەکی پڕ لە کوشتاری بەکۆمەڵ لە دژی ڕەگەزی جولەکە، کە ئێستا هەندێک لە نووسەرو لێکۆڵەرەوانی ئیسلامی هەوڵی بەنادرووست دانانی ئەو مێژووە دەدەن! هەوڵدەدەن ئەوداگیرکاریانەی کە بە ناوی فەتح وغەزەواتەوە لە شام و باکووری ئەفریقاو عێڕاق و کوردوستان و هەندێک شوێنی تریش ئەنجام دراون، خەتاکەی بخەنە پاڵ نادرووستیی مێژوو! هەوڵ دەدەن ئەنجامدانی ئەنفالەکان و کردەی ئەنفال لە دژی هەندێک نەتەوەو ڕەگەز، کردەی بە کەنیزەک گرتنی کچان و دەستبەسەرداگرتنی ماڵ و سەروەت و سامانی غەیرە موسڵمان بە شێوەیەک ببینن کە ئەمە دوورە لە ئایین و خودا پەرستی. ئەمانە پێیان وایە بڵاوکردنەوەی خوداپەرستی بە توندوتیژی و داگیرکاریی و بە کەنیزەک گرتنی کچانی ناموسڵمان نابێت! ئەمانە وای دەبینن و موکوڕیشن لە سەر ئەوەی کە ئەمە تۆمەتەو خراوەتە ناو مێژووی ئیسلامەوە بە مەبەستی ناشیرن کردنی ئایینی ڕاستەقینەی خودا. لەلای تەواوی موسڵمانانی جیهان هەردەبێ ئیسلام دین بێت، چونکە خودا ئەوەتە لەو بارەوە لەو ئایەتەدا ئەمەی یەکلا کردۆتەوە کە تەنها ئیسلام دینەو دەبێ حسابی دینی بۆ بکرێت کە دەفەرموێت: “إن الدین عند اللە الاسلام وما اختلف الذین اوتوا الکتاب الا من بعد ما جاءهم العلم بغیا بینهم و من یکفر بایات اللە فان اللە سریع الحساب” سوڕەتی ئالی عیمڕان ئایەتی١٩. بە مانای: “لە لای خودا دین ئیسلامەو ئەوانەی ئەهلی کتێبن ئەو ڕاستەقینە دەزانن. بەڵام هەر لە بەر ئیرەیی کە لە ناو خۆیاندا هەیە پێک نەهاتوون. هەر کەسێکیش بە هەر جۆرە لە نیشانەکانی خوا حاشا بکا با تێبگەن

کە خوا لە لەپرسینەوە زۆر بەلەزەو پێڕادەگا” قورئانی پیرۆز لاپەڕە ٥٢ هەژار موکریانی.
جا لەو بارەشەوە هەندێک لە لێکۆڵەرە ئیسلامیەکان و هەندێکیش لە نووسەرەکانیان بە پاڵپشتی بۆچوونەکەیان پەنجەی تاوان بەجولەکەو قەشەکانیان درێــژ دەکەن و دەڵێــن ئەوان ئەو جۆرە لە حەدیــس و مێژووەیان بە ئیسلامەوە لکاندووە بۆ لەبەرچاوناشیرین کردنی ئایینی پیرۆزی ئیسلام، ئەگینا ئایینی ئیسلام هەمووی پێکەوە ژیان و برایەتی و دوورلە توندوتیژییە! بەڵــام مێــژووی عەرەبــی ئیسلامــی کە لە خوێندنگاکاندا خوێندراوەو ئێستاش بەردەوامیی هەیە ئەم بۆچوونە پشتڕاست ناکاتەوە!
ئامانجێکی تری ئەو شیعارە هی موسڵمانانی جیهانە بەگشتی، هی عەرەبەکانە بە تایبەتی و ئینجا هی فەلەستینیەکانیشە بە تایبەتی تــر لە هەمــوان. ئامــانجی فەلەســتینیەکان هێــزو توانــا بەخۆدانە، وەبیرهێنانەوەی مێژووی دوێنەی سوپای پێغەمبەری ئیسلامە کە ئەوان بە ســەرپەرشتی پێغەمبەری ئیسلام کارێکیــان بە جــولەکە کــردووە بــا بەدەواری شەی نەکردبێــت. ئەمــانە دەڵێــن ئەوەڕ نــا ســپێینە، دەبێ ئارام بگرین، دەبێ چاوەڕێ بین بۆ ئەوەی سوپای پێغەمبەر جارێکی تردرووســت ببێــت و ئەو جــارە جــولەکە بە تەواوی لە ســەر زەویە نەهێڵرێت! ئەو شیعارە بە موسڵمانان و بە فەلەستینیەکان دەڵێت:” با جولەکە بزانێت کە زۆر نابات سوپای پێغەمبەری ئیسلام بە مەرەد خێڵەکانی بەنو نەزیرو بەنو قورەیزەو بەنو قونەیقاعیان دەبات!
بۆیە ئەو شیعــارە بە موســڵمانان و فەلەــستینیەکان وەک چەکێکــی کــاریگەرەو لە قــازانجی ئەوانــدایەو بە جــولەکەش وەک دەــوزمەو شەولەبــان وایە کە هەمیشە بەرۆکــی بە جــولەکە گرتــووەو لە کۆڵــی نابێتەوە.
ئەو شیعارە، بە بڕوای من، ئەو مەبەست و ئامانجەیە کە بەشێوەی هات و هاواری سەرجادەو شەقامەکانە کە چەندین جار بە ئاشکرا لە کاتی خۆپیشاندانەکانداولە نێوچەکدارانی بزووتنەوە ئیسلامیە توندڕەکاندا دەگوترێتەوە. نەک هەرلە نێو ئەوانەدا بەڵک و هەندێک جاران لە نێو میانڕەوەکانیشدا بوونی هەیە. ئەگەر واوەتریش بڕۆین ئەو شیعارە هەر لە نێــو فەلەــستینیەکانداو بە تــایبەتی لە نێــوکەرتی غەزەدا ناگوترێتەوە بەڵک و چەندین جاران لە ئەوروپاو لە ئەمریکاشدا لە نێو جۆرگەی زانکۆو پەیمانگاکاندا لە لایەن خوێندکارانەوە بە کۆمەڵ دەگوترێتەوە. ئەوە بەجگە لە ناوبازارو شوێنە گشتیەکاند کە هیندە دیاردەیەکی زۆرەو بە شێوەیەکی توندوتیژانەش بەرز دەکرێتەوە کە هەر باس ناکرێت! کورتەی ماناو ناوەڕۆکی ئەو شیعارو وتافەی سەرەوە بــــریتیە لە: “خەیبەر خەیبەر ئەی جولەکە..سوپــــای مـــــوحەمەد

د□گ□□ت□وە. دیارە مەبەستیان ئەوەیە کە بڵێن سوپای موحەمەد هەربینا هاتەوە بۆتان!"
ئەو شیعارە، بە بڕوای من، ناو□□ک□کی کوشتنی بە کۆمەڵ و لە ناوبردنی یەکجارەکی نەتەوەو ڕەگەزو ئایینێکی لە نێوخۆدا هەڵگرتووە کە بریتیە لە نەتەوەو ئایین و ڕەگەزی جولەکە! ئەو شیعارە پێشینەو مێژوویی□کی درێژی لە بارەی کوشتنی بە کۆمەڵی ڕەگەزو ئایینی جولەکەی لە پشتەوەیە. بە ئاشکرا مانا کەی ئەوە دەگەێنێت کە سەردەمێک هەبووە، بە پشتبەستن بە مێژووی عەڕەب و ئیسلام دەبێ سوپای پێغەمبەری ئیسلام هێرشی کرد بێتە سەر شاری خەیبەر کە شارێکە زووربی□ی پێکهاتەکەی جولەکە بووە. ئەو هێرشەی سوپای پێغەمبەری ئیسلام لە ژێر بەهانەو بیانووی هەرچیەکدا بووبێت، ئەوە کاری ئێستای ئەو نووسینە نیی□، کارێکی بە جولەکەکانی شاری خەیبەر کردووە کە با بە دەواری شڕی نەکرد بێت! واتا وەک گەڵا دارێکی لێکردوون کە کولەو سنە لە برسانا هەلا بە هەلای کرد بێت.
بە هەندێک گەڕانەوە بۆ پێش بابەتی خەیبەریش، چێڕۆکی هێرشی سوپای ئەبڕەهەی حەبەشە بۆ سەرکەعبە، کە قیبلەی موسڵمانان و مال□ی خودا خۆشیەتی، لە گۆڕێدایە! جا وەختی خۆی تەنانەت لە پێش پەیدابوونی پێغەمەری ئیسلامیشدا ئەبڕەهەی حەبەشە بە سوپایەکی زەبەلاح و پڕچەکەوە کە زووربی□ی شەڕکەرەکانی ئەو سوپایە سواری فیل و وەڵاخە بەرزە بوون و بەرەو مال□ی خودا کەتۆنەتەڕێ و نیازیان هەبووە زیانێک بە کەعبە بگ□□ن! بەڵام پەروەردەگاری بێهاوتا کە فەرمان بکاو بڵێ ببە: دەێت، سوپایەکی لە بال□ندەی تەیرە ئەبابیل ناردە سەر سوپاکەی ئەبڕەهە کە پێک هاتبوو لە پەڕەسێلکەی ئیسک سوک و جوانکیلە کە هەریەکێکیان چەنگێک چەوو بەردە وردکەی بە هەردووک چەنگە بچکۆلەکانیان هەڵگرتووەو بە ڕێگای ئاسمانیدا خێراتر لە دڕۆنەکانی ئێستای وەڵاتانی پێشکەوتوو ڕێک چوونەتە مەیدانی جەنگەوەو هەرلە نیوەی ڕێگا پێشیان بە سوپاکەی ئەبڕەهە گرتووەو تەواوی ئەو بەردە ورکەو چەوەی پێیان بووە بەسەر سەری سەربازەکانی ئ□ب□□ه□یاندا بەرداوەتەوە. جا هەمووئەو چەوو بەردە وردانە بوون بە تیرو ڕمب و گولەی تانک بڕو لە چاوتروکانێکدا تەواوی ئەو سوپا زەبەلاحەی ئەبڕهەیان بە خۆیان و فیل و وەڵاخە بەرزەوە تەفروتونا کردووەو ئەوەی ئاقڵ بووە فریا خۆی کەوتووەو ڕایکردوە ئەوەشی کەلەڕەقی نواندووە خوا بەرەو جەهەندەمی ناردووە! جا لێرەدا خوا ئاهوا هێزی خۆی نیشانی نەیارانی داوەو بەو شێوەیەش موجیزە ئاسا بەرەنگاریی لە مال□ی خ□ی کە کەعبەیە کردووە!
بەڵام ئەوەتە خوا بۆخۆی فەرموویەتی:" إذا سألک عبادي عني فاني قريب اجيب دعوة الداع اذا دعان فاستجيبوا لي وليوءمنوا بي لعلهم

یرشدون" سوورەتی بەقەڕە ئایەتی ١٨٦" مامۆستا هەژار لە قورئانی پیرۆزدا لاپەڕە ٢٨ ئاهوا ئەو ئایەتەی لێکداوەتەوە:" هەرگایەکی عەبدەکانم لە مەڕمن لە تۆ دەپرسن، من نزیکم؛ هەر کەس هانام وەبەر بێنێ، بێ وەڵامی ناهێڵمەوە. با ئەوانیش لە فەرمانی من دەرنەچن، بڕوای تەواویان بە من بێ، بەشک و ڕێی ڕاست بەدی بکەن."
بە بڕوای من خوا خۆی لەو ئایەتەدا بە موسڵمانان دەڵێت کە هەر کەسێکی موسڵمان پەنا بە خودا بەرێ و لە بەری بپاڕێتەوە خودا نزاو پاڕانەوەکانی گیرا دەکات.
جا پرسیارەکە لێرەدایە کە:" ئایا دەبێ خوا خۆی ڕاستەوخۆ خەڵکی داماوو هەلابەهەلابووی کەرتی غەززەی فەلەستین نەبینێت و گوێی لە پاڕانەوەو نوزانەوەو هات وهاواری ئەو ملیۆنان موسڵمانە نەبێت؟ دەبێ کەسێکی وایان تێدا نەبێت کە موسڵمانێکی بێ غەل و غەش بێت؟ ئەدی منداڵە ساواو شیرەخۆرەکان کە لە ناو بۆمب و باروتدا بە زیندوویی دەسوتێنرێن؟ تۆ تەماشا بکە بە دەیان هەزاریان لێکوژران و بە سەدان هەزاریان لێ برینداربوون و بە ملیون کەسیان لێ دەربەدەر بوون، ماڵ و حاڵیان لە تەواوی ئەو دەڤەرەی غەززەدا لە گەڵ ئەرزە تەخت کراون! سەرباری ئەوەی کە هەموو ئەو خەڵکەی کە لە ژیاندا ماوە بۆ یەک خولەکیش ڕاناوەستێ و هاوار نەکاتە ئەو خوایەی کە پێیان دەڵێت لێ بەرم وەپاڕێن و منیش نزاو پاڕانەوەتان لێ قەبوڵ دەکەم!"
“هەروەها ئەو سەدان هەزار بریندارەش یەک کەسیان نیە کە دەمی ڕابوەستێ لە نزاو پاڕانەوە، تەنانەت' بە بڕوای من' هەموو کوژراوەکانیش هەتا ئەو خولەکەی کە گیانیان دەرچووە کە فریا کەوتبن هاواریان کردووەو پاڕاونەتەوەو نزایان کردووە کە خودای گەورە فریایان بکەوێت! ئەوە بێجگە لە سەرووی ملیارێک موسڵمانی سەرئەو زەویە کە بیست و چوارکاتژمێر لە ماڵ و لە مزگەوت و لە نێو پێنج فەرزەی نوێژەکانیشدا و لە کاتی نان خواردن و ئەملاولاشدا هەر هاواردەکەنە خواو دەپاڕێنەوە کە خوا فریای خەڵکی غەززە بکەوێت!"
بەڵام خوای گەورە سەرباری ئەو بەڵێنەشی کە داویە بە موسڵمانان و ئەوانەی کە لە سەر ڕێبازی خودان، کەچی وەڵامی یەک کەسیش ناداتەوە، بەڵام لەولاوە وەک مێژووی ئیسلامیی پێمان دەڵێت و خواش لە قورئاندا لە سوورەتی فیل دا باسی کردووە هەر خێرا سوپایەکی تەیارو پڕ چەکی بە بەردە وردکە ناردە پێش سوپاکەی ئەبڕەهەو نەی هێشت بستێک بڕواتە پێش و زیان بگەیەنێت بە کەعبە واتە ماڵەکەی خوا خۆی! جا لێرەدا من پێم وایە دەبێ خەڵک بە گشتی و بە تایبەتی موسڵمانان پرسیاریان لە لەلا درووست ببێت و بڵێن:" بۆچی خوا فریای ماڵەکەی خۆی ئاهوا بە زوویی دەکەوێت و لەی وریایە بەڵام گوێ

ناداتە کوردی موسڵمان کە بەدەستی موسڵمانەوە ئەنفال دەکرێت، بە دەستی سیستەمەکانی سوریاو عێراق و تورکیاو ئێرانەوە لە ناودەبرێت، یان ئەوەتە موسڵمانانی ئێرەو ئەوە بە نوێژی نیوەڕۆ دەسوتێنرێن بەدەستی کافران، یاخود هەرموسڵمانان خۆشیان بەدەستی برا موسڵمانەکانیان بە نوێژی نیوەڕۆ قەتڵ و عام دەکرێن و دەیان نموونەی تریش لەوبارەوە هەم دوێنێ کە ڕوویان داوەو هەم لەم زەمانی ئێستاشدا کە بە بەردەوامی ڕوودەدەن، بەڵام خوای بە ئاگا لە خشپەی مێرووێک ئەوەتە لە ئێستادا بێدەنگەو پەرچەکرداری نابینرێت! حیکمەتەکە لە کوێدایە؟ بۆچی ؟ بۆچی هەمووی هەر بۆ ڕۆژی دوایی هەڵگرتووە؟ یان ئەوەتە دەبێ وەک دوا ئەو فەرموودەیەی خوا خۆی بکەوین کە لە سورەتی هود دا دەفەرموێت :” قال یا نوح انە لیس من اهلک انە عمل غیر صالح فلا تسالن ما لیس لک بە علم انی اعظک ان تکون من الجاهلین٤٦ قال ربي انی اعوذ بک ان اسالک ما لیس لي بە علم و الا تغفر لي و ترحمني اکن من الخاسرین٤٧” سورەتی هود. واتە گوتی ئەی نوح! ئەم کوڕەت کەسی تۆ نیە.ئاکاری ناپەسنی هەس،هەر شتێ چی لێ نەزانی، داوامەکە، من ئامۆژگاریت لێدەکەم کە نەچیتە ڕیزی نەزانان٤٦. گوتی ئەی پەروەندەکەم! هەر خۆ بە تۆ دەپارێزم، داوای شتێکت لێبکەم کە نایزانم،ئەگەر بەزەت پێمدا نەیەو لەم نەبووری یەکەم لە زیانباران٤٧.” تەفدیری قورئانی پیرۆزلاپەڕە ٢٢٧، هەژار موکریانی!

حەسەن ڕازانی

بۆ نووسینی ئەو بابەتە سوودم لەم سەرچاوانەی خوارەوە وەرگرتووە:
https://gellerreport.com/2025/03/syria-jolanis-army-of-islam-marches-to-genocidal-chant-of-annihilating-the-jews-video.html/?lctg=38718787
https://www.youtube.com/watch?v=X8iRwabBRAQ

بەهارو نورۆز لە پەیوەند بە

خەباتی چەوساوەکان و جەژنە قەومی و ئاینیەکانەوە!.. سابیر م.

لە هەر ڕۆژێکی دیاریکراوی سالێدا، وەک ڕۆژی نەورۆز و دەسپێکی بەهارێکی نوێ، چەرخی ژیان ناوەستێت، کارو کاسبی و ڕەنج و هەوڵێک بۆ پەیداکردنی بژێوی ژیان ناوەستێت.

کرێکاران و چەوساوەکانی کوردیش هەروەک فارسەکان. و ئەفغانیەکان وە ئازبایجانیەکان و تاجیکستان و تورکمنستانەکان، بەردەوام لە خەمی ژیانی خۆیاندان و ململانێی چینایەتی وە کێشە سیاسی و ئابووریەکانی خۆیان وەلا نانێن وە بگرە بواری جەژن گێڕان وە توانا مادیەکانیان ڕێگە نادات بەهەمان ئەندازەی چینە دەوڵەمەندەکان و بۆرژوا کەمبرادۆرەکانی کوردو وتوێژە ووردە بۆرژوازیەکان کە ژیانیان وابەستەو پابەندە بە خودی دەسەڵاتداران وە ئەم سیستەمی چەوسانەوەی سەرمایەدارییە کۆنتڕۆڵ ئامێزەی ناوچەکەوە هەیە.

هەر یادێک و هەر بیرەوەریەک بۆ شوێن ئەوەی کە ببێتە کات و ساتی بیرکردنەوە لە ڕزگاری یەکجارەکی، نابێت ڕێگە بدەین ببنە ڕۆژی خەفەکردن و بەجۆکدادان و ئەفیونی مەستکردن و سڕکردنی هزرو بیری خەباتی چینایەتیمان.

چینە باڵاو خاوەن دەسەڵاتەکان، زیادەڕەوی لە سازماندان و ڕێکخستنی بەربڵاوی ئەم یادانە ئەگرنە ئەستۆیان، وە ئیمکانیانێکی ماڵی و مەدیای زۆر بەلاحی بۆ تەرخان ئەکەن، وە هۆش و بیرو هزری جەماوەری چەوساوە بە تێڕوانین و ڕۆشنبیریەکی قەومیانەو بەرتەسکی نەتەوایەتی قانگ ئەدەن، وە لەهەوەی سڕینەوەو پەردەپۆشکردنی بوونی چینێکی بەرفراوان لە کرێکاران و چەوساوەکان ئەدەن، وە بانگەوازی برایەتی و هاوتەبایی و ئاشتی لەگەڵ دەسەڵاتداران. و چینە سەرمایەدارەکان ئەکەن.

ئەم ئایدیۆلۆژیەتە بۆرژوازیە زاڵەی کۆمەڵگا، توێژە مامناوەنجیەکانی خستۆتە ناو جۆش و خرۆشێک و مەستبوونێکی تەواوەو، کە لەو ڕۆژەدا مەڕو گورگ بەیەکەوە ئاو ئەخۆنەوەو شایی و ئاهانگ ئەگێڕن.

ناسیۆنالیزمی قەومیانەی بەرتەسک و ئاین و مەزهەب و ئیسلامی سازماندراوی جیهادی، تا بتوانن ڕێکلامی مەزن و سەرتاپاگیر بۆ بۆنە قەومی و ئاینیەکان ئەکەن، وە تەنانەت بۆنە سروشتی و

ڕۆژمێرەکانی ساڵیش بەرگی نەتەوایەتی و قەومی و ئاینی و مەزهەبی و شەریعەتیان بەبەردا ئەکەن ، بەم شێوەیە ئەوا. تا ئێستاش سەرکەوتو بوون لە ڕاپێچانی هەرەزۆری کۆمەڵگای چەوساوەن بۆ ئەم ئایدیاو تێڕوانینە قەومی و مەزبیانەو ، وە بەمەش دوژمنایەتی نەتەوان کرێکاران و چەوساوەکانیان زیادکردوەو ، بەگژ یەکتردا کردوەو ، تەنانەت ئامادەشن لەسەر بیروڕاکانی خۆیانن نزیکترین کەسەکانی خۆیان بێڕێز سەیر بکەن وە بگرە بیشیان کوژن .

کۆمەڵگا شوانکارەو دواکەوتووەکان کە تائێستا دابونەریتی عەشایەری وە تایەفەگەری و مەزهەبی و قەومی بەرتەسکانەیان تیادا ماوە وە سەرباری ئەم دواکەوتوویەش بوون بەژێر هەژموونی گلۆبالیزمی سەرمایەداریەوەو توانای خۆگونجاندن و تێگەیشتن لە سێکتەرەکانی ئەم پێشکەوتنە تەکنەلۆژیانە نیە ، کەوتوونەتە گێژاوێکی بێسەروبەرو نامۆبوونێکی لە ڕادە بەدەر لە ژێر سایەی لیبراڵیزمی نوێ و هەڵپەی کۆمەڵەکەی سەرمایەو بەخاوەنداریەتی تایبەتیکردنی هەموو شتێک وە مرۆڤەکان و ژنان بەتایبەتی .

هۆی شەرلەشێواوی کۆمەڵگای چەوساوەکان ، هەر تەنها ئەوە نیە کە دەسەڵاتداران و حیزب و حاکمەکانیان و سیستەمەکەیان چەن جەماوەر گەوج ئەکەن و کاڵەفامیان ئەکەن ، وە مەستیان ئەکەن ، بەڵکو ئەگەڕێتەوە بۆ نەبوونی هێزێکی ڕادیکاڵی کۆمۆنیستی شۆڕشگێڕانە ، کە هەلومەرجی زاتی و مەوزوعی لە ئارادا نیە و ئەوەی کە لە ئارادایە وە بەناوی مارکسیزمەوە هەڵسوڕان ئەکەن چەپێکی بۆرژوازیانەی ڕیفۆرمیستانەو لیبراڵانەیە ، کە جیهانی خەباتی چینایەتی سەرتاسەری نابینێت وە پێیوایە مۆدێرنیزم جوابگۆی سیاسی پڕۆلیتاریای ئەمڕۆیە ، نەک سیاسەتێکی ڕێکخستنی کۆمۆنیستانە و ڕێکخراوبوونێکی سیاسیانەی مەحکەمی نهێنی و عەلەنی گونجاو کە ئامانج ڕووخاندنی دەسەڵاتی سیاسی بۆرژوازی بێت.

لە یادی دەسپێکی یەکەم ڕۆژی بەهارو ڕۆژمێری نورۆزدا ، هیوای شادی و خۆشی تەواوی ئەو کەسانەی کە دەیان بۆ ئازادی و ڕزگاری چینە چەوساوەکان لێئەدات ، گەرچی شادی و خۆشی چەوساوەکان تەنها بە تاکە هیوایەک نایەتەدی ، ئەگەر لەو پێناوەدا خەبات و تێکۆشانی بۆ نەکرێت .

سابیر . م

٢١ / ٣ / ٢٠٢٥

بۆچی مرۆڤەکان پەنا دەبەنە بەر مەرگی خۆیان و ئازیزانیان.. ابراهیم موحەمەد(ئەبڕاهام ل□قای)

لەم وتارەدا بەکورتی و پوختی تەنها ڕوانگەکان وەردەگرم کە هۆکارن بۆ ڕوودانی ئەم کارەساتانە.

زنجیرەی ٢٥١.

لە ڕوانگەی دەروونییەوە، توندوتیژی بە چەک و کوشتن (چ کوشتنی کەسانی تر یان خۆکوشتن) لە باشووری کوردستان دەکرێت بە چەند هۆکارێکەوە شیبکرێتەوە:
لەوانە کاریگەری تراوما و شەڕ: مێژووی درێژخایەنی شەڕ و گەمارۆ لە ناوچەکەدا بووەتە هۆی تڕاومای بەکۆمەڵ کە دەتوانێت هەستی بێهیوایی و توڕەیی بەردەوام دروست بکات. توێژینەوەکان پیشانیان داوە کە تاکەکان لە کۆمەڵگای دوای شەڕ زیاتر مەیلی توندوتیژیان هەیە.

هەروەها گوشاری کۆمەڵایەتی-ئابووری: نائارامی ئابووری، بێکاری، و هەلی سنووردار دەتوانن ببنە هۆی هەستی بێسوودی و ناهومێدی. ئەم فاکتەرانە پەیوەندییەکی بەهێزیان لەگەڵ توندوتیژی و خۆکوشتن هەیە.

نۆرمە کولتوورییەکان(لە ئاستێکدا ستیگما کۆمەڵایەتیەکان): بەرگریکردن لە “شەڕەف” و چەمکەکانی پیاوەتی کە بە هێز و بەرگریکردن پەیوەستن، دەتوانن بڕیاردان بۆ بەکارهێنانی چەک ئاسانتر بکەن. هەروەها بەردەستبوونی چەک کاریگەری بەرچاوی هەیە کە لەفەراغی نەبوونی یاسادا بەردەستبوونەکە بۆ گشت تاکەکان فەراهەم دەبێت.

یەکێك لە هۆکارە سەرەکییەکان کەمی خزمەتگوزاری تەندروستی

دەروونییە، هەروەها ستیگمای پەیوەست بە چارەسەری دەروونی، و نەبوونی میکانیزمی گونجاو بۆ مامەڵەکردن لەگەڵ کێشەکان دەتوانن ڕێگری بکەن لە دەستگەیشتن بە یارمەتی و خزمەتگوزاری دەروونی.

چارەسەر بەگشتی بەم جۆرەیە کە دەتوانرێت باشترکردنی دەستگەیشتن بە خزمەتگوزاری تەندروستی دەروونی، دروستکردنی هەڵی ئابووری، و هاندانی گفتوگۆی کۆمەڵایەتی لەسەر بابەتەکانی تەندروستی دەروونی لەخۆ بگرێت، هەروەها پەیوەستە کار بکرێت لەسەر کەمکردنەوەی ستیگما بەرامبەر بەدواداچوونی یارمەتی بۆ تەندروستی دەروونی و فەراهەم کردنی یاسا بەجۆرێک فۆڕمە کۆمەڵایەتییەکان ڕێک بخاتەوە و هاوڵاتیان دوورخاتەوە لە بەردەستبوونی کەرەستەکانی جەنگ.

ابراهیم موحەمەد (ئەبڕاهام لەقای)

سپێدە.. شیعری نەوشیروان ئازاد

گەر سپێدەیەک
بەسەرباڵی سیمرخەکەوە…
فڕیم …
فڕیم بەرەو کەنارەکانی عەدەم .
فڕیم …...
بەرەوە ئەودیوی تارماییەکان
بەرەوناخی …...
پەلە ئاهی ئەو دەڕۆزانەی ….
سنگی شەقام و ترافیکەکان شەق دەکەن …
مەگرە لەم
ئەی نیشتمان ..
چونکە منیش بەدرێژایی تەمەنم وەک زاڵەڕەکی شەو هوەی ،
پێ پەتی ،
سواڵی ژیری و
ئاسودەیی ،
لەدەیجوری ئایەندەدا ،
سوسەیەکی هیوادەکەم …

بەڵام ئاخ…..
ئەی نیشتمان..
تەمەن ڕۆیی و کەچی من هەر مایەپوچم …
مایە پوچم و هیچم دەست ناکەوێ
…….
من مەلەوانێکی کارامە بوم ….
بەڵام ببورەلێم
لەگەمەلەخنەکەی ئەم بستەکە زەویەی خەمدا …نەمتوانی گەوهەری
ئەوینە پاکەکە بدۆزمەوە.
ئەزانی بۆ…؟
چونکە بەرلەمن ….
بردیان …
بویە …شیرینەکەم …
بەدوای گەوهەری دزراوا مەگەڕێ
ناخی زەوی هەڵ مەکۆڵە
بۆ ئەوین و
بۆجوانی و
بەزەڕی قەترانی مەگەڕێ …
دەبێ فێربین بۆ لەمەولا
بەدوای ئاوەز و
بەدوای ژیری و
بەدوای عەقڵی وون بودا بگەڕێین

نەوشیروان ئازاد
سلێمانی 27/6/2018